

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/249/2021
Identifikačné číslo spisu:	8611203451
Dátum vydania rozhodnutia:	27.04.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:8611203451.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu JUDr. Michal Brožina, súdny exekútor so sídlom exekútorského úradu vo Svidníku, Stropkovská 633/3, zastúpeného JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom, so sídlom vo Svidníku, Sovietskych hrdinov 163/66, proti žalovanej Slovenská sporiteľňa, a.s., so sídlom v Bratislave, Tomášikova 48, IČO: 00 151 653, o zaplatenie 8 040,77 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 10C/110/2011, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 6Co/727/2014-207 z 24. novembra 2014, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 6Co/727/2014-207 z 24. novembra 2014 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa podanou žalobou voči žalovanej domáhal zaplatenia istiny 8 040,77 eura spolu s úrokom z omeškania titulom náhrady škody, ktorú mu žalovaná spôsobila tým, že hoci jej bol v exekúcii vykonávanej príkazom pohľadávky z účtu doručený príkaz na začatie exekúcie, vykonávala na účte povinného obraty v celkovej výške 47 734,06 eura. Z uvedenej sumy bola z dôvodu exekúcie poukázaná len suma 5 163,64 eur, a vo zvyšku 42 570,42 eura boli výbery v rozpore so zákonom. Exekúciou boli vymáhané aj trovy exekúcie, ktoré v dôsledku konania žalovanej v rozpore so zákonom č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“) neboli uhradené, čím žalobcovi vznikla škoda, ktorú si uplatnil v pomernej časti.

2. Okresný súd Bratislava III rozsudkom č. k. 10C/110/2011-122 zo 4. júna 2014 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 8 040,77 eur spolu so 14,25 % úrokom z omeškania ročne od 11. júna 2008 až do zaplatenia a náhradu trov konania. Mal za preukázané, že žalovaná porušila svoje povinnosti, ktoré jej vznikli doručením príkazu na začatie exekúcie a exekučného príkazu, keď nezablokovala účet povinného, povinnému umožnila disponovať s peňažnými prostriedkami na jeho účte, resp. nepoukázala oprávnenému, t.j. aj žalobcovi pohľadávku a jej príslušenstvo. Žalobca náhradu takto vzniknutej škody uplatnil riadne a včas, a preto námietka premlčania jeho práva uplatnená žalovanou nie je opodstatnená.

3. Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k. 6Co/727/2014-207 z 24. novembra 2014 zmenil odvolaním žalovanej napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu zamietol a žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovanej trovy konania. Podľa odvolacieho súdu žalobca svoj nárok (ktorý právne kvalifikoval ako nárok na „náhradu škody“) vyvodzoval z právneho vzťahu, ktorý vznikol medzi ním ako súdnym exekútorom vykonávajúcim exekučnú činnosť a bankou (ktorá bola povinná zablokovať účet povinného na základe jeho príkazu), teda vzťahu, ktorý sa zrejme netýkal niektorej z typických súkromných oblastí života fyzickej osoby alebo existencie právnickej osoby. Preto na posúdenie opodstatnenosti uplatneného nároku bolo treba ustáliť, či išlo medzi súdnym exekútorom (žalobcom) vykonávajúcim exekučnú činnosť a bankou (žalovanou) ako povinnou plniť príkazy exekútora o vzťah vyplývajúci zo súkromného práva, alebo o verejnoprávny vzťah, pričom treba vychádzať aj z právneho postavenia súdneho exekútora definovaného Exekučným poriadkom. Účastníkmi exekučného konania sú oprávnený a povinný, iné osoby sú účastníkmi len v tej časti konania, v ktorej im toto postavenie priznáva tento zákon. Ak súd rozhoduje o trovách exekúcie, účastníkom konania je aj poverený exekútor. Ak banka nepostupuje tak, ako jej to ukladajú ustanovenia § 95, 96 ods. 3, 97, 98 a 99, môže sa oprávnený na súde domáhať, aby mu banka zaplatila sumu, na ktorú by mal právo, keby banka postupovala správne, a to aj vtedy, keď už na účte povinného nie je dostatok prostriedkov (§ 103 Exekučného poriadku). Keďže ustanovenie § 103 Exekučného poriadku upravuje možnosť domáhať sa nároku proti banke len pre oprávneného, súdny exekútor nemá aktívnu legitímáciu na uplatnenie si uvedeného nároku. Odvolací súd poukázal aj na pojmový a významový rozdiel medzi platením trov konania a náhradou trov konania. Pokiaľ ide o platenie trov konania, tak trovy akéhokoľvek civilného konania, teda aj exekučného konania znáša každý účastník tohto konania sám zo svojho a až následne po zaplatení trov konania prichádza na rad otázka náhrady už zaplatených, resp. vynaložených trov. Trovy exekučného konania platí, resp. znáša v prvom rade oprávnený z exekúcie, od ktorého má súdny exekútor napr. právo požadovať predbežne aj zaplatenie preddavku na tieto svoje trovy (§ 197 ods. 2 Exekučného poriadku), alebo sa môže domáhať od oprávneného zaplatenia všetkých nevyhnutných trov exekúcie (§ 203 ods. 1 a 2 Exekučného poriadku). Až následne má, tak ako to je uvedené v druhej vete § 200 ods. 1 Exekučného poriadku, oprávnený aj exekútor nárok na náhradu trov, ktoré už boli vynaložené na účelné vymáhanie nároku, pričom podľa § 197 ods. 1 Exekučného poriadku tieto náklady uhrádza (nie platí) povinný. Z toho je zjavné, že trovy exekučného konania vynaložené na vymoženie oprávneného nároku oprávneného v prvom rade znáša, resp. platí sám oprávnený zo svojho, od ktorého sa teda môže súdny exekútor predovšetkým domáhať ich zaplatenia za to, že pre oprávneného tento jeho nárok vymohol. Až následne má oprávnený (kvázi veriteľ) právo na náhradu ním už vynaložených trov, a to od povinného (kvázi dlžník), pričom v prípade vymoženia pohľadávky oprávneného prikázaním z účtu povinného v banke sa v podstate prenáša povinnosť platiť oprávnenému z povinného (dlžník) na jeho banku (poddľžník). Z tohto hľadiska je logickým záverom aj ustanovenie § 103 Exekučného poriadku, v zmysle ktorého je explicitne práve oprávnenému priznané právo domáhať sa proti banke (poddľžníckou žalobou) zaplatenia toho, čo oprávnený vynaložil zo svojho, hoci tak urobiť nemusel, keby banka (ako poddľžník) postupovala v súlade s ustanoveniami Exekučného poriadku. Vzhľadom na tieto skutočnosti odvolací súd po právnej stránke posúdil vec tak, že ide o tzv. poddľžnícku žalobu, ktorou sa v zmysle Exekučného poriadku iba oprávnený z exekúcie môže domáhať voči banke plnenia všetkých nárokov vrátane trov exekútora, na zaplatenie ktorých by mal nárok, resp. ktoré nároky by mu patrili alebo ktoré by nemusel vynakladať zo svojho, keby banka konala v súlade s Exekučným poriadkom (viď závery uvedené v náleze ÚS SR sp. zn. II. ÚS 314/2011-37). Žalobcovi v prejednávanej veci chýba aktívna vecná legitímácia. Ak by totiž aj žalovaná (banka) nepostupovala v súlade s ustanoveniami § 95 až 99 Exekučného poriadku, právo domáhať sa zaplatenia peňažnej čiastky zahŕňajúcej okrem trov exekúcie aj samotnú vymáhanú pohľadávku, na ktorú má oprávnený právo (pri správnom postupe žalovanej), patrí výlučne oprávnenému a nie exekútorovi (§ 103 Exekučného poriadku).

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie a navrhol napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Uviedol, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, v dôsledku čoho nebol dostatočne zistený skutkový stav veci. Žalobca za nenáležitý považuje poukaz odvolacieho súdu na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 314/2011, pretože ten sa týka poddľžníckej žaloby, čo však nie je jeho prípad, nakoľko on sa domáhal náhrady škody za to, že žalovaná nepostupovala tak, ako jej to ukladá Exekučný poriadok.

Nesúhlasil so záverom odvolacieho súdu, že trovy každého civilného konania, teda aj trovy exekučného konania, znáša každý účastník sám, pretože v exekučnom konaní táto zásada neplatí. Poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. PL. ÚS 49/2003, v súvislosti s ktorým vytýkal odvolaciemu súdu, že sa riadne nevyrovnal ani s právnym postavením súdneho exekútora. Inak by neprijal záver, že trovy súdneho exekútora (orgánu verejnej moci) si bude v konaní o poddĺžnickej žalobe uplatňovať oprávnený (súkromná osoba). Je nemysliteľné, aby súkromná osoba rozhodovala o tom, či si uplatní trovy orgánu verejnej moci. Žalobca v závere dovolania zdôraznil, že jeho nárok vo vzťahu k žalovanej je nárokom na náhradu škody, ktorú mu spôsobila porušením právnej povinnosti, svojím zaviniením a v príčinnej súvislosti so svojím konaním, aj keď výška tejto škody zodpovedá výške trov exekúcie. Trovy exekúcie môže platiť len účastník exekučného konania, náhradu škody ten, kto ju zavinil a spôsobil, v súdnej veci je to žalovaná.

5. Vo vyjadrení k dovolaniu žalovaná navrhla dovolanie žalobcu pre jeho obsahové nedostatky odmietnuť, resp. zamietnuť pretože jeho dôvody nie sú dané.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom sp. zn. 8 Cdo 190/2018 z 29. apríla 2020 dovolanie zamietol. Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznal. Dovolací súd sa stotožnil s právnymi závermi odvolacieho súdu a zdôraznil, že so zreteľom na skutkový rámec vymedzený v žalobe, z ktorého žalobca vyvodzoval uplatnené právo, bolo nepochybné, že takto formulovaná žaloba napĺňa znaky žaloby poddĺžnickej, a nie žaloby o náhradu škody. Žalobca okrem vymedzenia konania žalovanej, ktorá mala porušiť svoje povinnosti, aké jej ukladajú ustanovenia Exekučného poriadku, v dôsledku porušenia ktorých sa oprávnený môže na všeobecnom súde domáhať, aby mu banka zaplatila sumu, na ktorú by mal právo, keby banka postupovala správne (poddĺžnicka žaloba), žiadnym spôsobom nevymedzuje, v čom podľa neho má spočívať škoda ako majetková ujma vyjadriteľná v peniazoch, ktorá spočíva v zmenšení majetkového stavu poškodeného v porovnaní k časovému medzníku, keď došlo k škodlivej udalosti.

7. Na základe ústavnej sťažnosti žalobcu Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom č. k. II. ÚS 468/2020-38 z 25. februára 2021 rozhodol, že rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo 190/2018 z 29. apríla 2020 bolo porušené základné právo žalobcu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a zakladaných slobôd; rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo 190/2018 z 29. apríla 2020 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ústavný súd dospel k záveru, že v prejednávanej veci došlo k nesprávnej a ústavne neudržateľnej aplikácii právnych predpisov. Podľa názoru ústavného súdu sa najvyšší súd v právnej veci sťažovateľa natoľko odchýlil od ustanovení dotknutého právneho predpisu, že zásadne poprel jeho účel a význam, v dôsledku čoho je napadnutý rozsudok najvyššieho súdu neakceptovateľný a neudržateľný, čo viedlo ústavný súd k vysloveniu záveru o jeho arbitrárnosti. Za svojvoľný považoval záver všeobecných súdov, že trovy exekučného konania platí, resp. znáša v prvom rade oprávnený z exekúcie, pretože takýto záver nevyplýva zo žiadneho ustanovenia Exekučného poriadku. Ústavný súd sa stotožnil so závermi všeobecných súdov o nedostatku aktívnej vecnej legitímácie sťažovateľa, nakoľko aktívne legitimovaným na podanie poddĺžnickej žaloby je výhradne oprávnený, a preto zastáva názor, že sťažovateľ postupoval správne, keď sa svojho nároku domáhal z titulu náhrady škody.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky príslušný na rozhodnutie o dovolaní po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané, bez nariadenia pojednávania po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti a či sú splnené podmienky kvalifikovaného právneho zastúpenia, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné.

9. Podľa § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

10. Podľa § 470 ods. 2 Civilného sporového poriadku Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Ak sa tento zákon použije na konania začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, nemožno uplatňovať ustanovenia tohto zákona o predbežnom prejednaní vecí, popretí skutkových tvrdení protistrany a sudcovskej koncentracii konania, ak by boli v neprospech strany.

11. Zohľadňujúc vzájomnú koreláciu ustanovení § 470 ods. 1 a § 470 ods. 2 Civilného sporového poriadku dovolací súd konštatuje, že nová právna úprava vychádza síce z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem (§ 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku), rešpektuje ale procesný účinok dovolaní podaných do 30. júna 2016, ktorý zostal zachovaný aj po 30. júni 2016 (§ 470 ods. 2 Civilného sporového poriadku). V dôsledku toho platí, že ustanovenia novej, od 1. júla 2016 účinnej právnej úpravy o dovolaní a dovolacom konaní, sa v prípade týchto dovolaní nemôže uplatniť v plnom rozsahu hneď od uvedeného dňa v celej šírke a so všetkými dôsledkami. Úplná aplikabilita týchto ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri dovolaniach podaných od uvedeného dňa. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný (viď tiež závery prijaté v rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. PL. ÚS 36/1995).

12. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 Občianskeho súdneho poriadku a proti uzneseniu § 239 Občianskeho súdneho poriadku. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k závažným procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

13. Dovolanie žalobcu smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bolo zmenený rozsudok súdu prvej inštancie, a je teda prípustné podľa § 238 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Dovolanie vyvolalo preto v danom prípade účinok, ktorý zostáva zachovaný aj po 1. júli 2016 (§ 470 ods. 2 Civilného sporového poriadku). Žalobcom napadnuté rozhodnutie bolo preto možné (a tiež potrebné) podrobiť meritórnemu dovolaciemu prieskumu.

14. V dovolaní žalobca oponuje právnomu záveru odvolacieho súdu, že v danej vec ide o tzv. poddlžnicu žalobu, ktorou sa v zmysle Exekučného poriadku iba oprávnený z exekúcie môže domáhať voči banke plnenia všetkých nárokov (vrátane trov exekútora), na zaplatenie ktorých by mal nárok, resp. ktoré nároky by mu patrili alebo ktoré by nemusel vynakladať zo svojho, keby banka konala v súlade s Exekučným poriadkom, a tvrdí, že jeho žaloba je žalobou o náhradu škody.

15. Dovolací súd viazaný právnym názorom vysloveným v rozhodnutí ústavného súdu č. k. II. ÚS 468/2020-38 z 25. februára 2021 v súlade s ustanovením § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (tzv. kasačnou záväznosťou) opätovne preskúmal dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a dospel k záveru, že námietky dovolateľa sú opodstatnené.

16. V súlade so závermi ústavného súdu dovolací súd uvádza, že nárokom dovolateľa bolo potrebné zaoberať sa tak, ako ho vymedzil v žalobe, a teda skúmať a vyhodnotiť podmienky a predpoklady v petite žaloby vymedzeného nároku. Dovolateľ v žalobe tvrdil, že žalovaná nepostupovala v súlade s relevantnými ustanoveniami Exekučného poriadku, a preto spôsobila dovolateľovi škodu. V súvislosti s takto formulovaným žalobným dôvodom dovolací súd upriamuje pozornosť na závery ústavného súdu formulované v predmetnom zrušujúcom náleze, v zmysle ktorých „exekútorovi vzniká nárok na odmenu, ak bolo v konaní niečo vymožené. V okolnostiach prípadu (tzn. zvolený spôsob vykonania exekúcie príkazom pohľadávky z účtu povinného v banke) je prvým a základným predpokladom úspechu zabezpečenie reálneho majetku povinného (to je kľúčovou úlohou, zodpovednosťou a „zásluhou“ exekútora) a druhým skutočnosť, že konanie dospeje do štádia vydania a doručenia exekučného príkazu banke (tu vie exekútor ovplyvniť len časť predpokladov - svoj správny úradný

postup). Ak sú tieto predpoklady splnené, exekútor má legitímne očakávanie úspechu v konaní, a teda aj legitímne očakávanie prijatia svojej odmeny. Žalovaná nespochybniteľne porušila svoju zákonnú povinnosť a jedným z dôsledkov tohto protiprávneho konania je aj škoda vzniknutá exekútorovi v podobe ušlého zisku, pretože jeho očakávanie prírastku majetku bolo v danom prípade legitímne.“

17. Viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v náleze č. k. II. ÚS 468/2020-38 z 25. februára 2021 dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 Civilného sporového poriadku zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 Civilného sporového poriadku).

18. V ďalšom konaní je odvolací súd povinný vec opätovne prejednať a rozhodnúť v súlade so závermi, na ktoré poukázal dovolací súd v tomto rozhodnutí. Úlohou odvolacieho súdu bude teda zamerať sa na vyhodnotenie podmienok a predpokladov uplatneného nároku, ktorého existenciu žalobca odvodzuje od tvrdeného vzniku škody.

19. O trovách pôvodného konania a trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí vo veci samej súlade s § 453 ods. 3 Civilného sporového poriadku.

20. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.